

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ
ՎՃՌԱԲԵԿ ԴԱՏԱՐԱՆ
Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՆՈՒՆԻՑ

Հայաստանի Հանրապետության
հակակոռուպցիոն դատարան,
նախագահող դատավոր՝ Ա.Գրիգորյան

Հայաստանի Հանրապետության
վերաքննիչ քրեական դատարան,
նախագահող դատավոր՝ Ա.Նահապետյան

2024 թվականի դեկտեմբերի 24-ին

քաղաք Երևանում

ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի հակակոռուպցիոն պալատի կոռուպցիոն հանցագործությունների քննության դատական կազմը (այսուհետ՝ նաև Վճռաբեկ դատարան),

նախագահությամբ՝
մասնակցությամբ դատավորներ՝

Ս.ԶԻՉՈՅԱՆԻ
Ե.ԴԱՆԻԵԼՅԱՆԻ
Ա.ԿՐԿՑԱՇԱՐՅԱՆԻ

գրավոր ընթացակարգով քննության առնելով թիվ ՀԿԴ/0038/15/23 գործով ՀՀ վերաքննիչ քրեական դատարանի (այսուհետ նաև՝ Վերաքննիչ դատարան) 2023 թվականի մայիսի 19-ի որոշման դեմ ՀՀ գլխավոր դատախազ Ա.Վարդապետյանի հատուկ վերանայման բողոքը,

Պ Ա Ր Զ Ե Ց

Վարույթի դատավարական նախապատմությունը.

1. [REDACTED] 2022 թվականի հունիսի 29-ին 2003 թվականի ապրիլի 18-ին ընդունված ՀՀ քրեական օրենսգրքի (այսուհետ նաև՝ ՀՀ նախկին քրեական օրենսգիրք) 178-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 1-ին կետով, 308-րդ հոդվածի 2-րդ մասով և 314-րդ հոդվածի 1-ին մասով հարուցվել է թիվ [REDACTED] քրեական գործը:

2022 թվականի հուլիսի 9-ին վեց դրվագ՝ 2021 թվականի մայիսի 5-ին ընդունված ՀՀ քրեական օրենսգրքի (այսուհետ նաև՝ ՀՀ գործող քրեական օրենսգիրք) 255-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 3-րդ կետով, 441-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 2-րդ կետով և 445-րդ հոդվածի 1-ին մասով նախաձեռնվել է թիվ [REDACTED] քրեական վարույթը և 2022 թվականի հուլիսի 13-ին թիվ [REDACTED] քրեական վարույթը միացվել է թիվ 62231722 քրեական վարույթին:

2022 թվականի նոյեմբերի 22-ին երեք դրվագ՝ ՀՀ գործող քրեական օրենսգրքի 255-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 3-րդ կետով, 441-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 2-րդ կետով, 445-րդ հոդվածի 1-ին մասով նախաձեռնվել է թիվ [REDACTED] քրեական վարույթը և նույն օրը միացվել է թիվ [REDACTED] քրեական վարույթին:

2023 թվականի հունվարի 26-ին [REDACTED] մեղադրանք է ներկայացվել հինգ դրվագ՝ ՀՀ նախկին քրեական օրենսգրքի 178-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 1-ին կետով նախատեսված արարքների կատարման համար:

2023 թվականի մարտի 9-ին որոշում է կայացվել հնարավոր բռնագանձումը կամ բռնագրավումն ապահովելու համար, ի թիվս այլ գույքերի, [REDACTED] սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերության անվանք, որի բաժնեմասերի 50 տոկոսը պատկանում է [REDACTED], իսկ մյուս 50 տոկոսը՝ [REDACTED], սեփականության իրավունքով գրանցված, [REDACTED] [REDACTED] հասցեում գտնվող, [REDACTED] մակերեսով թիվ [REDACTED] կադաստրային ծածկագրով հողամասի վրա արգելադրում կիրառելու մասին:

2023 թվականի մարտի 10-ին [REDACTED]

[REDACTED] կողմից միջնորդություն է ներկայացվել դատարան՝ վերոնշյալ գույքն արգելադրելու մասին որոշման իրավաչափությունը հաստատելու նպատակով:

2. ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանի (այսուհետ՝ նաև՝ Առաջին ատյանի դատարան) 2023 թվականի մարտի 24-ի որոշմամբ նախաքննության մարմնի վերոնշյալ միջնորդությունը բավարարվել է:

3. Վերոնշյալ որոշման դեմ [REDACTED] և նրանց ներկայացուցիչներ [REDACTED] կողմից բերված հատուկ վերանայման բողոքի քննության արդյունքում Վերաքննիչ դատարանը 2023 թվականի մայիսի 19-ի որոշմամբ բողոքը բավարարել է մասնակի, Առաջին ատյանի դատարանի 2023 թվականի մարտի 24-ի որոշումը՝ [REDACTED] [REDACTED] հասցեում գտնվող անշարժ գույքի արգելադրման իրավաչափությունը հաստատելու մասով, բեկանել է, նույն գույքի մասով նախաքննության մարմնի՝ 2023 թվականի մարտի 9-ի գույքի արգելադրման որոշման իրավաչափությունը հաստատելու միջնորդությունը՝ մերժել, իսկ գույքի արգելադրման մասին որոշումը՝ վերացրել:

4. Վերաքննիչ դատարանի վերոնշյալ որոշման դեմ հատուկ վերանայման բողոք է բերել ՀՀ գլխավոր դատախազ Ա.Վարդապետյանը, որը Վճռաբեկ դատարանի 2023 թվականի հունիսի 29-ի որոշմամբ ընդունվել է վարույթ և սահմանվել է դատական վարույթի իրականացման գրավոր ընթացակարգ:

4.1. [REDACTED] և նրա ներկայացուցիչ [REDACTED] կողմից ներակայացվել է վճռաբեկ բողոքի պատասխան:

Հատուկ վերանայման բողոքի հիմքերը, դրանք հիմնավորող փաստարկները և պահանջը.

Հատուկ վերանայման բողոքը քննվում է հետևյալ հիմքերի սահմաններում՝ ներքոհիշյալ փաստարկներով.

5. Բողոքաբերը գտել է, որ Վերաքննիչ դատարանը թույլ է տվել դատական սխալ՝ նյութական օրենքի և քրեադատավարական օրենքի էական խախտում, այն

է՝ սխալ է կիրառել ՀՀ քրեական օրենսգրքի 121-րդ հոդվածը, ինչպես նաև ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 131-րդ և 132-րդ հոդվածները, ինչի արդյունքում խախտվել է ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 15-րդ հոդվածով սահմանված՝ վարույթի հանրայնության սկզբունքը, քանի որ գույքի հնարավոր բռնագրավումն ապահովելու նպատակով դրա արգելադրման վերաբերյալ վարույթն իրականացնող մարմնի որոշումը վերացվել է, որպիսի պարագայում չի ապահովվել հանրային և մասնավոր շահերի հավասարակշռված պաշտպանությունը:

Ըստ բողոքաբերի՝ Վերաքննիչ դատարանի վիճարկվող դատական ակտում արված հետևությունները համընկնում են Վճռաբեկ դատարանի՝ թիվ ԵԿԴ/0200/01/13 գործով 2016 թվականի հունիսի 24-ին կայացված որոշման հետևությունների հետ, մինչդեռ, Վճռաբեկ դատարանի վերոհիշյալ որոշմամբ արված հետևություններն առ այն, որ բռնագանձման ենթակա գույք չի կարող համարվել, հետևաբար բռնագանձումն ապահովելու նպատակով կալանք չի կարող դրվել այն գույքի վրա, որը թեև համարվում է հանցագործության կատարման արդյունքում ուղղակի կամ անուղղակի առաջացած կամ ստացված, սակայն պատկանում է բարեխիղճ երրորդ անձին, կատարել է քրեական գործով դատարանի կողմից կայացված դատավճռի դեմ բերված վերաքննիչ բողոքի կապակցությամբ կայացված որոշման դեմ բերված վճռաբեկ բողոքի քննության արդյունքում, այլ ոչ թե՛ նախաքննության փուլում գտնվող քրեական վարույթով, հետևաբար այդ հետևությունները նույնացնել սույն քրեական վարույթի փաստական հանգամանքների հետ, իրավաչափ չէ:

Բողոքաբերը նշել է, որ քրեական վարույթի նախաքննության փուլում քննիչը չունի գույքի սեփականատիրոջ բարեխիղճության կանխավարկածը հաղթահարելու պարտավորություն, ինչը հիմնավորվում է նաև օրենսգրքով սահմանված գույքի արգելադրումն անհապաղ կիրառելու պահանջով:

Բողոքաբերը, վկայակոչելով ՀՀ քրեական օրենսգրքի 121-րդ հոդվածի 8-րդ մասի կարգավորումը, նշել է, որ բարեխիղճ երրորդ անձի սեփականություն հանդիսացող գույքի քաղաքացիական դատավարության կարգով բռնագրավման

առարկա հանդիսանալը հիմք է այդ գույքի վրա քրեական վարույթի շրջանակներում արգելադրում կիրառելու համար:

Բողոքաբերը նշել է նաև, որ Վերաքննիչ դատարանը բեկանել և փոփոխել է Առաջին ատյանի դատարանի դատական ակտը, այնուամենայնիվ միայն մեկ գույքի մասով քննիչի միջնորդությունը մերժելու և միայն այդ գույքի մասով քննիչի որոշումը վերացնելու լիազորությամբ օժտված չէր՝ նկատի ունենալով, որ քննիչի միջնորդությունը կարող է միայն բավարարվել կամ մերժվել, իսկ այն մասնակի բավարարելու և որոշումը մասնակի վերացնելու լիազորություն սահմանված չէ: Բացի այդ, բողոքաբերը փաստել է, Առաջին ատյանի դատարանի դատական ակտը Վերաքննիչ դատարանի կողմից բեկանվել է երկու անգամ:

6. Արդյունքում բողոքի հեղինակը խնդրել է ամբողջությամբ բեկանել Վերաքննիչ դատարանի՝ 2023 թվականի մայիսի 19-ի որոշումը և կայացնել դրան փոխարինող դատական ակտ՝ օրինական ուժ տալով Առաջին ատյանի դատարանի՝ 2023 թվականի մարտի 24-ի որոշմանը:

Հատուկ վերանայման բողոքի պատասխանը, հիմնավորումները և պահանջը.

7. [REDACTED] և նրա ներկայացուցիչ [REDACTED] վճռաբեկ բողոքի պատասխանում նշել են, որ Վերաքննիչ դատարանի 2023 թվականի մայիսի 19-ի որոշումն օրինական է և հիմնավոր, այն բեկանելու հիմքեր առկա չեն:

Ըստ բողոքի պատասխան ներկայացրած անձանց՝ [REDACTED] ընկերությունը, ինչպես նաև սեփականատերեր [REDACTED] և [REDACTED] ոչ հանդիսացել են մեղադրյալ, ոչ էլ որևէ առնչություն են ունեցել հանցանքին, ուստի բռնագանձման նպատակով արգելադրում իրականացնելու հանգամանքը բացակայում է, վերջիններս ոչ միայն չեն կատարել քրեադատավարան կամ քրեական նորմերով արգելված գործողություն կամ անգործություն, այլ նաև չունեն վարույթի շրջանակում որևէ կարգավիճակ, հետևաբար իրավաչափ չէ նրանց նկատմամբ հարկադրանքի միջոցի կիրառումը:

Բողոքի պատասխան ներկայացրած անձինք նշել են նաև, որ ոչ իրավաչափ է արձանագրվել, որ հողամասն առաջացել է հանցագործության արդյունքում: Նման

պայմաններում ոչ իրավաչափ է եղել Առաջին ատյանի դատարանի որոշումը, քանի որ բացակայել է գույքի արգելադրման թե հիմքը, թե նպատակը:

████████████████████ ընկերության բաժնետերեր ██████████ և ██████████ ակնհայտ բարեխիղճ երրորդ անձինք են հանդիսանում, ուստի նրանց գույքի նկատմամբ ՀՀ քրեական օրենսգրքով արգելվում է տարածել բռնագրավում, հետևաբար ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 131-րդ հոդվածի համաձայն՝ բացակայում է արգելադրման նպատակը՝ մասնավորապես, և արգելադրման իրավունքը՝ առհասարակ:

Առաջին ատյանի դատարանն անտեսել է քննարկվող գույքն իրեղեն ապացույց հանդիսանալու հանգամանքը, ինչպես նաև այն, որ արգելադրված գույքերի նկատմամբ չէր կարող բռնագրավում կամ բռնագանձում տարածվել, ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 132-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 1-ին կամ 2-րդ կետերից ելնելով՝ գույքերն արգելադրման ենթակա չեն եղել:

Բողոքի պատասխան ներկայացրած անձինք փաստել են, որ ՀՀ քրեական օրենսգրքի 121-րդ հոդվածի և ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 15-րդ գլխի հոդվածների, 294-295-րդ հոդվածների վերլուծությունից պարզ է դառնում, որ գույքի արգելադրման հարցը, որպես կանոն, առաջանում է նախաքննության փուլում, ուստի բողոքում բարձրացված պնդումը, թե բարեխիղճ երրորդ անձով ծանրաբեռնված լինել չլինելու հարցը նախաքննության փուլում քննարկելը ոչ միշտ է նպատակահարմար, ինչպես նաև ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի և քաղաքացիական գործերով կայացված որոշումները մեջբերելով, դրանք վերագրել քրեական վարույթով լուծելիք հարցերին իրավաչափ չէ, քանի որ քրեադատավարական օրենսդրությամբ լուծվելիք հարցերը չեն կարող նույնանալ քաղաքացիադատավարական հարցերի հետ: Եթե քրեական և քրեական դատավարության օրենսգրքերով օրենսդիրը, որպես գույքի արգելադրման արգելք, սահմանել է բարեխիղճ երրորդ անձով ծանրաբեռնված լինելու հանգամանքը, ապա դա պետք է վերագրել քրեադատավարական բոլոր փուլերին, այդ թվում՝ նախաքննությանը: Հակառակ տեսակի պրակտիկա ձևավորելը կխախտի ՀՀ Սահմանադրությամբ սահմանված օրինական հիմքով ձեռք բերած

սեփականությունն անձի հայեցողությամբ տիրապետելու, օգտագործելու և տնօրինելու իրավունքը:

Բողոքի պատասխան ներկայացրած անձանց պնդմամբ՝ այն հանգամանքը, որ հետագայում քաղաքացիական դատավարության կարգով գույքի հնարավոր բռնագրավման համար պետք է քրեական դատավարության սահմաններում գույքն արգելադրել, ոչ իրավաչափ է, նշված իրավակարգավորումները տարբեր տիրույթներում գործող նորմեր են:

Ինչ վերաբերում է բողոքի փաստարկին առ այն, որ Վերաքննիչ դատարանն իրավասու չէր բեկանելու դատական ակտը միայն մեկ գույքի մասով և վերացնել քննիչի որոշումը կրկին մեկ գույքի մասով, ապա ի սկզբանե մեկ որոշմամբ բազմաթիվ անձանց սեփականության իրավունքները սահմանափակելն է եղել ոչ իրավաչափ, ինչը բոլորին կանգեցրել է իրավական անորոշության առջև:

8. Արդյունքում բողոքի պատասխան ներկայացրած անձինք խնդրել են վճարել բողոքը մերժել՝ Վերաքննիչ դատարանի դատական ակտը թողնելով օրինական ուժի մեջ:

Հատուկ վերանայման բողոքի քննության համար էական նշանակություն ունեցող փաստական հանգամանքները.

9. Անշարժ գույքի նկատմամբ իրավունքների պետական գրանցման թիվ [REDACTED] վկայականի համաձայն՝ [REDACTED] [REDACTED] հասցեում գտնվող անշարժ գույքի նկատմամբ գրանցված է [REDACTED] [REDACTED] սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերության սեփականության իրավունքը, որի համար հիմք է հանդիսացել 2021 թվականի սեպտեմբերի 30-ին կնքված անշարժ գույքի առուվաճառքի պայմանագիրը:

9.1. ՀՀ ԱՆ իրավաբանական անձանց պետական ռեգիստրի պետական միասնական գրանցամատյանից քաղվածքի համաձայն՝ [REDACTED] ընկերության մասնակիցներ են հանդիսանում [REDACTED] [REDACTED], յուրաքանչյուրի բաժնեմասի չափը կազմում է 50 տոկոս¹:

¹ Տե՛ս նյութեր, հատոր 3, թերթեր 143-144:

10. Առաջին ատյանի դատարանը 2023 թվականի մարտի 24-ի որոշմամբ արձանագրել է հետևյալը. «(...) [Վ]արույթի այլ նյութերով հիմնավորվում է, որ տեղի է ունեցել ենթադրյալ հանրորեն վրանգավոր արարք, և այն կասկածը, որ մեղադրյալներ [REDACTED]

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED] առնչություն ունեն դրա

կատարմանը:

Նկատի ունենալով, որ արդեն իսկ Դատարանը հաղթահարված է համարել հիմնավոր կասկածն առ այն, որ մեղադրյալներ [REDACTED]

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

[REDACTED] նկատմամբ՝ 05.08.2022թ., [REDACTED]
[REDACTED] նկատմամբ՝ 22.08.2022թ., [REDACTED]՝ 08.09.2022թ., [REDACTED]

[REDACTED] նկատմամբ՝ 04.10.2022թ., [REDACTED]
նկատմամբ՝ 15.12.2022թ., [REDACTED] նկատմամբ՝ 26.01.2023թ.,

[REDACTED] նկատմամբ՝ 13.10.2022թ., և [REDACTED]
[REDACTED] նկատմամբ՝ 08.12.2022թ. հանրային քրեական հետապնդում հարուցելու մասին որոշումների՝ (...), ուստի Դատարանն արձանագրում է, որ գույքի արգելադրման նպատակն առկա է:

2023 թվականի մարտի 9-ի՝ գույք արգելադրելու մասին որոշման ուսումնասիրության արդյունքում Դատարանն արձանագրում է, որ դրանում, որպես գույքերի արգելադրման հիմք նշվել է հետևյալը. «(...) Քննությանը

հիմնավորվել է, որ նշված հողամասերը հանդիսացել են Հայաստանի Հանրապետության և Երևան համայնքի սեփականություն, դրանք վաճառելու վերաբերյալ Երևանի քաղաքապետարանի կամ այլ գերատեսչության կողմից աճուրդներ չեն կազմակերպվել, գույքերը չեն օրարվել, հողամասի առուվաճառքի վերաբերյալ [REDACTED]

[REDACTED] հետ պայմանագրեր չեն կնքվել: Այսինքն՝ սպացույցների գերակշռությամբ հիմնավորվում է, որ այդ գույքերն ուղղակի առաջացել են հանցագործության արդյունքում, հետևաբար ՀՀ քրեական օրենսգրքի 121-րդ հոդվածի 1-ին մասի և ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 131-րդ հոդվածի կարգավորումների համաձայն՝ դրանք ենթակա են բռնագրավման (...), ուստի Դատարանի գնահատմամբ գույքի արգելադրման հիմքը ևս առկա է:

(...)

Ինչ վերաբերում է [REDACTED] ներկայացուցիչ [REDACTED]

[REDACTED] այն փաստարկին, որ.

«ՀՀ քրեական օրենսգրքի 121-րդ հոդվածի 4-րդ մասի կարգավորման համաձայն՝ [REDACTED] հողամասը հերագայում նաև ենթակա չէ բռնագրավման, քանի որ նախ՝ հողամասը միախառնված է օրինական ճանապարհով սրացված գույքի հետ (հողամասում իրականացվել և իրականացվում են լայնամաշտաբ օրինական շինարարական աշխատանքներ, որի արդյունքն անբաժանելի է հողամասից) և հողամասի սեփականատերը բարեխիղճ ձեռք բերող երրորդ անձ՝ [REDACTED] սահմանափակ պարասխանատվությամբ ընկերությունն է: Հետևաբար անհիմն են քննիչի կողմից ներկայացվող գույքն արգելանքի պահելու հիմքն ու նպատակը», (...) սպա Դատարանն արձանագրում է, որ անհիմն են վերը նշված պնդումները, քանի որ թիվ [REDACTED] քրեական վարույթի շրջանակներում ձեռք բերված բավարար սպացույցների գերակշռությամբ հիմնավորվել է այն հանգամանքը, որ [REDACTED] ընկերության անվամբ գրանցված՝

[REDACTED] հասցեում գրնվող, [REDACTED] մակերեսով հողամասը, ինչպես նաև [REDACTED] անվամբ գրանցված՝ [REDACTED] հասցեում գրնվող, [REDACTED] մակերեսով հողամասն ուղղակի սրացվել են հանցագործության արդյունքում, և նշված հողամասերի հնարավոր բնագրավումը կամ բնագանձումն ապահովելու համար համապատասխանաբար՝ [REDACTED] ՀՀ դրամ գումարի և [REDACTED] ՀՀ դրամ գումարի չափով արգելադրում է կիրառվել այդ անշարժ գույքերի վրա: (...)»²:

11. Վերաքննիչ դատարանը 2023 թվականի մայիսի 19-ի որոշմամբ արձանագրել է. «(...) Վերաքննիչ դատարանն արձանագրում է, որ սույն դեպքում առանցքային նշանակություն ունի գույքի բնագրավման՝ անհատույց վերցման, ենթակա լինելու հանգամանքի պարզումը:

Այլ կերպ՝ անհրաժեշտ է բացահայտել, թե արդյոք քրեական վարույթի համապատասխան ելքի դեպքում գույքը կարող է բնագրավվել, թե ոչ: Ընդ որում, ինչպես նշվեց բնագրավման ենթակա գույքի վրա կալանք կարող է դրվել անկախ դրա՝ երրորդ անձի սեփականությունը հանդիսանալու կամ նրա կողմից տիրապետելու հանգամանքից:

Նշված հանգամանքը պայմանավորված է նրանով, որ հանցանք կատարած անձը կարող է բնագրավման ենթակա գույքը, օրինակ, սեփականության իրավունքով տրամադրել մեկ այլ անձի՝ հանցագործության կատարման արդյունքում դրա ուղղակի կամ անուղղակի առաջացած կամ սրացված լինելու փաստը քողարկելու նպատակով, ուստի նման իրավիճակները բացառելու անհրաժեշտությունից ելնելով՝ օրենսդիրը բնագրավման կամ բնագանձման ենթակա գույքի վրա կալանք դնելու հարցում չի սահմանափակվել այդպիսի գույքի՝ սեփականության իրավունքով միայն մեղադրյալին պատկանելու հանգամանքով:

Օրենսդիրը հաշվի առնելով մասնավոր և հանրային շահերի հավասարակշռության ապահովման անհրաժեշտությունը՝ նախատեսել է գույքի վրա բնագրավումը բացառող չորս դեպք.

² Տե՛ս նյութեր, հատոր 4, թերթեր 11-26:

- 1) հանցանք կատարած անձի կամ նրա խնամքի տակ գտնվող անձի համար անհրաժեշտ գույքն այն ցանկին համապատասխան, որը սահմանված է օրենքով
- 2) բարեխիղճ երրորդ անձի գույքը,
- 3) տուժողին վերադարձնան ենթակա գույքը,
- 4) տուժողին հանցագործությամբ պատճառված վնասի հատուցման համար անհրաժեշտ գույքը:

Այսպիսով, Վերաքննիչ դատարանն արձանագրում է, որ բռնագրավման ենթակա գույք չի կարող համարվել, հետևաբար նաև բռնագրավումն ապահովելու նպատակով արգելանք չի կարող դրվել այն գույքի վրա, որ թեև համարվում է հանցագործության կատարման արդյունքում ուղղակի կամ անուղղակի առաջացած կամ սրացված, սակայն պարկանում է բարեխիղճ երրորդ անձին:

Սույն դեպքում նախաքննական մարմինը դատարանին չի ներկայացրել որևէ հիմնավորում առ այն, որ [REDACTED] ու [REDACTED] կամ նրանց կողմից կառավարվող [REDACTED] ընկերությունն այս կամ այն կերպ ներգրավված են եղել ենթադրյալ հանցանքի կատարմանը, այդ թվում՝ գույքի հանցագործության կատարման արդյունքում սրացված լինելու փաստը քողարկելու նպատակով:

Այլ խոսքով՝ վարույթն իրականացնող քննիչը գույքի արգելադրման մասին որոշում կայացնելիս չի հերքել գույքի սեփականատերեր [REDACTED] ու [REDACTED]՝ բարեխիղճ երրորդ անձինք հանդիսանալու հանգամանքը և հակառակը հիմնավորող որևէ տվյալ չի ներկայացրել Առաջին աստիճանի դատարան:

Մինչդեռ, գույքի արգելանքի իրավաչափությունը հաստատելու մասին դատարանի որոշումը պետք է հիմնվեր ոչ միայն գույքի՝ հանցագործության արդյունքում սրացված լինելու հանգամանքը հաստատելով կամ հերքելով, այլ գույքի արգելադրումը բացառող հանգամանքների առկայությունը պարզելով և սեփականատերերի բարեխիղճության կանխավարկածը հաղթահարելով:

Հիշյալ հանգամանքն Առաջին աստիճանի դատարանի կողմից պարզաճ բնության առարկա չի հանդիսացել, ինչը հանգեցրել է ոչ իրավաչափ որոշման

կայացմանը և վերջնարդյունքում՝ անձի սեփականության իրավունքի անհարկի սահմանափակմանը:

Սույն վարույթի փաստերի նկարմամբ կիրառելով վերը հիշարակված իրավական դիրքորոշումները՝ Վերաքննիչ դատարանն արձանագրում է, որ Առաջին արյանի դատարան ներկայացված նյութերում բացակայել են [REDACTED] [REDACTED] հասցեում գտնվող, [REDACTED] ու [REDACTED] պարկանոց անշարժ գույքի արգելադրման որոշման իրավաչափությունը հաստատելու իրավական հիմքերը:

Մասնավորապես, վարույթի նյութերում բացակայում են հիմնավորվումներն առ այն, որ.

1) [REDACTED] ընկերության անվամբ գրանցված գույքը փաստացի պարկանում է քրեական վարույթով քրեական հետապնդման ենթարկված կամ նրանց հանցակցած անձանց,

2) Սեփականության իրավունքով նշված գույքը չի պարկանում բարեխիղճ երրորդ անձի կամ չկան գույքի արգելադրումը բացառող այլ հանգամանքներ:

Վերաքննիչ դատարանը փաստում է, որ նշված երկու հանգամանքների հաստատումը կամ հերքումն էական նշանակություն ունեն օրինական ու հիմնավոր դատական ակտ կայացնելու համար, այնինչ սույն դեպքում գույքի արգելադրման անհրաժեշտությունը և իրավաչափությունը հիմնավորող փաստարկներով, և գույքի արգելադրման մասին որոշման հիմնավորվածությունը հաստատող նյութերի պարճեններով չի հաղթահարվել գույքի սեփականատիրոջ բարեխիղճության կանխավարկածը:

Ինչ վերաբերում է հարուկ վերանայման բողոքից բխող մյուս փաստարկներին ու դատողություններին, ապա հարկ է արձանագրել, որ սույն որոշմամբ վերը շարադրված իրավական դիրքորոշումները, վերլուծություններն ու դատողություններն իրենց համակցության մեջ արդեն իսկ ամբողջությամբ բավարար են դատական ակտը՝ վիճարկվող մասով, բեկանելու համար:

(...)

Նման պայմաններում դատարանն առարկայագուրկ է համարում նաև անդրադառնալ և սրուզել բողոքաբերի այն փաստարկները, որ վիճարկվող հողամասը պետք է դիտարկվեր ոչ թե որպես արգելադրման ենթակա գույք, այլ որպես իրեղեն ապացույց հանդիսացող գույք:

Ամփոփելով վերոշարադրյալը՝ Վերաքննիչ դատարանը գտնում է, որ Առաջին ասրյանի դատարանի կողմից հիշարակված դատավարական նորմերի խախտումներն էականորեն սահմանափակել են [REDACTED] ու [REDACTED] [REDACTED]՝ ՀՀ Սահմանադրությամբ և դատավարական նորմերով վերապահված իրավունքները, որպիսի հանգամանքներից էլնելով՝ հարուկ վերանայման բողոքը պետք է մասնակի բավարարել, իսկ Առաջին ասրյանի դատարանի վիճարկվող որոշումը՝ [REDACTED] հասցեում գտնվող, սեփականության իրավունքով [REDACTED] ընկերությանը պարկանող անշարժ գույքի արգելադրման իրավաչափությունը հասարակելու մասով, բեկանել և բեկանված մասով կայացնել դրան փոխարինող դատական ակտ: (...)»³:

Վճարելի դատարանի պատճառաբանությունները և եզրահանգումը.

12. Սույն գործով Վճարելի դատարանի առջև բարձրացված իրավական հարցը հետևյալն է. արդյոք հիմնավո՞ր են Վերաքննիչ դատարանի որոշմամբ արտահայտված իրավական դիրքորոշումներն առ այն, որ [REDACTED] ընկերությանը պատկանող գույքը՝ վերջինիս բարեխիղճ երրորդ անձ հանդիսանալու հանգամանքով պայմանավորված, ենթակա չէ արգելադրման:

13. ՀՀ Սահմանադրության 60-րդ հոդվածի համաձայն՝

«1. Յուրաքանչյուր ոք ունի օրինական հիմքով ձեռք բերած սեփականությունն իր հայեցողությամբ փոխապեղելու, օգտագործելու և փոխհանելու իրավունք:

(...)

³ Տե՛ս նյութեր, հատոր 5, թերթեր 92-104:

3. Սեփականության իրավունքը կարող է սահմանափակվել միայն օրենքով հանրության շահերի կամ այլոց հիմնական իրավունքների և ազատությունների պաշտպանության նպատակով: (...):»:

ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 131-րդ հոդվածի համաձայն՝

«1. Գույքի արգելադրումը կիրառվում է ենթադրյալ հանցագործությանը պարճառված հնարավոր վնասի կամ վարությանին հնարավոր ծախսերի հատուցումը, ինչպես նաև գույքի հնարավոր բռնագրավումը կամ բռնագանձումն ապահովելու համար:

2. Գույքը կարող է արգելադրվել հետևյալ հիմքերից որևէ մեկի առկայության դեպքում.

1) ապացույցների գերակշռությամբ հիմնավորվում է, որ այդ գույքն ուղղակի կամ անուղղակի առաջացել կամ արացվել է հանցագործության արդյունքում կամ այդ գույքի օգտագործումից սրացված եկամուտն է կամ այլ տեսակի օգուտ.

2) ապացույցների գերակշռությամբ հիմնավորվում է, որ այդ գույքը հանցանքի կատարման համար օգտագործված կամ օգտագործման համար նախատեսված գործիք է կամ միջոց.

3) ապացույցների գերակշռությամբ հիմնավորվում է, որ այդ գույքը Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքի 310-րդ հոդվածով նախատեսված ահաբեկչական գործունեությունը ֆինանսավորելուն ուղղված գույք է, այդ գույքի օգտագործումից սրացված եկամուտ կամ այլ տեսակի օգուտ.

4) ապացույցների գերակշռությամբ հիմնավորվում է, որ այդ գույքը Հայաստանի Հանրապետության քրեական օրենսգրքի 291-րդ, 292-րդ, 340-րդ կամ 399-րդ հոդվածներով նախատեսված մաքսանենգության ճանապարհով Հայաստանի Հանրապետության սահմանով տեղափոխված մաքսանենգության առարկա է. (...):»:

ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 132-րդ հոդվածի համաձայն՝

«1. Սույն օրենսգրքի 131-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 1-4-րդ կետերով և 3-րդ մասով նախատեսված հիմքերով կարող է արգելադրվել ցանկացած անձի գույքը, իսկ սույն օրենսգրքի 131-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 5-րդ կետով նախատեսված հիմքով

արգելադրվել կարող է մեղադրյալի կամ նրա գործողությունների համար գույքային պարասահանսարվություն կրող անձի գույքը, ներառյալ ընդհանուր սեփականության իրավունքով պատկանող գույքը՝ անկախ գույքի տեսակից և այս փորձաքննողից: Ընդհանուր բաժնային սեփականության դեպքում կարող է արգելադրվել միայն համապարասահանս բաժինը:

(...)

3. Արգելադրման ենթակա չէ՝

1) այն գույքը, որի վրա օրենքի համաձայն չի կարող բռնագանձում կամ բռնագրավում տարածվել. (...)

ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 133-րդ հոդվածի համաձայն՝

«1. Նախաքննության ընթացքում գույքն արգելադրվում է քննիչի որոշման հիման վրա: Այդ որոշումը և այն հիմնավորող նյութերը եռօրյա ժամկետում ներկայացվում են իրավասու դատարանի հաստատմանը: Գաղափարական վարույթում գույքն արգելադրվում է դատարանի որոշմամբ:

(...)

3. Սույն օրենսգրքի 131-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 1-4-րդ կետերով և 3-րդ մասով նախատեսված հիմքերի առերևույթ առկայության դեպքում քննիչը համապարասահանս գույքի արգելադրումն իրականացնում է անհապաղ: (...):»

ՀՀ քրեական օրենսգրքի 121-րդ հոդվածի համաձայն՝

«1. Հանցագործության արդյունքում ուղղակի կամ անուղղակի առաջացած կամ սրացված գույքը, այդ գույքի օգտագործումից սրացված եկամուտը և այլ տեսակի օգուտը, հանցագործության համար օգտագործված կամ օգտագործման համար նախատեսված գործիքը և միջոցը, հանցագործության առարկան դատարանի կողմից ենթակա են պարտադիր բռնագրավման՝ անհապաղ վերցման, բացառությամբ սույն հոդվածով նախատեսված դեպքերի:

2. Գույքի բռնագրավումը կարող է կիրառվել ինչպես ֆիզիկական, այնպես էլ իրավաբանական անձի նկատմամբ:

(...)

4. Եթե հանցագործության արդյունքում ուղղակի կամ անուղղակի առաջացած գույքը, այդ գույքի օգտագործումից սրացված եկամուտը կամ այլ տեսակի օգուտը միախառնված է օրինական ճանապարհով սրացված գույքի հետ, պատկանում է բարեխիղճ երրորդ անձի, կամ այն չի հայտնաբերվել, ապա բնագրավման է ենթակա համարժեք գույք:

(...)

7. Բնագրավման ենթակա չէ հանցանք կատարած անձի կամ նրա խնամքի տակ գրնվող անձի համար անհրաժեշտ գույքն այն ցանկին համապատասխան, որը սահմանված է օրենքով, բարեխիղճ երրորդ անձի գույքը, տուժողին վերադարձման ենթակա գույքը, ինչպես նաև տուժողին հանցագործությամբ պարճառված վնասի հատուցման համար անհրաժեշտ գույքը: Եթե բնագրավման ենթակա գույքը ծանրաբեռնված է բարեխիղճ երրորդ անձանց իրավունքներով, ապա այդպիսի իրավունքները պահպանվում են բնագրավումից հետո:

8. Եթե տուժողի և բարեխիղճ երրորդ անձի միջև առկա է վեճ բնագրավման ենթակա գույքի վերաբերյալ, ապա այդ գույքի բնագրավումը կարող է կատարվել քաղաքացիական դատավարության կարգով:

(...)

10. Սույն հոդվածի իմաստով՝ գույք, եկամուտ կամ այլ տեսակի օգուտ են համարվում ցանկացած տեսակի նյութական բարիքները, քաղաքացիական իրավունքի շարժական կամ անշարժ օբյեկտները, ներառյալ ֆինանսական (դրամական) միջոցները, վճարային գործիքները, արժեթղթերը և գույքային իրավունքները, գույքային իրավունքները կամ շահերը հավասարող փաստաթղթերը կամ այլ միջոցները, գույքից սրացված կամ դրա նկատմամբ հաշվեգրվող տոկոսները, շահութաբաժինները կամ այլ եկամուտները, ինչպես նաև հարակից և արտոնագրային իրավունքները:

11. Սույն հոդվածի իմաստով՝ բարեխիղճ երրորդ անձ է համարվում այն անձը, որը ձեռք է բերել հանցավոր ծագում ունեցող գույքը կամ ծանրաբեռնել է այն իր իրավունքներով, բայց չգիտեր և չէր կարող իմանալ, որ այդ գույքը հանցագործության արդյունքով ուղղակի կամ անուղղակի առաջացած կամ

արացված գույք է, այդ գույքի օգտագործումից արացված եկամուտ կամ այլ տեսակի օգուտ, հանցագործության համար օգտագործված կամ օգտագործման համար նախատեսված գործիք կամ միջոց կամ հանցագործության առարկա: Բարեխիղճ երրորդ անձ է համարվում նաև այն անձը, որի գույքն իր կամքից անկախ հանգամանքներով դուրս է եկել իր տիրապետությունից, կամ որը գույքը հանձնել է այլ անձի, եթե նա չգիտեր ու չէր կարող իմանալ, որ այդ գույքն օգտագործվելու է կամ նախատեսվում է օգտագործել հանցանք կատարելու նպատակներով:»:

14. Վճռաբեկ դատարանը, [REDACTED] գործով որոշմամբ անդրադառնալով երրորդ անձին պատկանող գույքի արգելադրման իրավաչափության հարցին, արձանագրել է, որ օրենսդիրը երրորդ անձի գույքի արգելադրման համար սահմանել է որոշակի առանձնահատկություններ և տարբերակել է երրորդ անձին պատկանող գույքի և մեղադրյալի գույքի արգելադրման կառուցակարգերը՝ նպատակները և հիմքերը:

Անդրադառնալով գույքի արգելադրման կիրառման նպատակներին, Վճռաբեկ դատարանը փաստել է, որ գույքի արգելադրում կարող է դրվել՝ 1) ենթադրյալ հանցագործությամբ պատճառված հնարավոր վնասի, 2) վարության հնարավոր ծախսերի հատուցման և 3) գույքի հնարավոր բռնագրավումը կամ բռնագանձումն ապահովելու նպատակներով: Մինևույն ժամանակ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի կարգավորումներից երևում է, որ հանցագործությամբ պատճառված վնասի հատուցումը գույքային հայցի բավարարմամբ կարող է կատարվել ի հաշիվ մեղադրյալի կամ այն անձի, որի վրա կարող է գույքային պատասխանատվություն դրվել մեղադրյալի գործողությունների համար (օրինակ՝ անչափահաս մեղադրյալի դեպքում՝ օրինական ներկայացուցիչը, աշխատողի դեպքում՝ իրավաբանական անձը), իսկ վարության հնարավոր ծախսերի հատուցումը կատարվում է բացառապես մեղադրյալի գույքով՝ վերջինիս վճարունակ լինելու պարագայում: Ուստի, նշվածից հետևում է, որ **քրեական վարույթի շրջանակներում մեղադրյալի կարգավիճակ չունեցող անձի գույքի արգելադրում կարող է կատարվել բացառապես գույքի հնարավոր բռնագրավումը կամ բռնագանձումն ապահովելու նպատակով:**

Ինչ վերաբերում է գույքի արգելադրման հիմքերին, ապա ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի վերլուծությունից բխում է, որ երրորդ անձին պատկանող գույքի վրա արգելանք կարող է դրվել այն պարագայում, երբ՝ 1) այդ գույքն ուղղակի կամ անուղղակի առաջացել կամ ստացվել է հանցագործության արդյունքում կամ այդ գույքի օգտագործումից ստացված եկամուտն է կամ այլ տեսակի օգուտ, 2) այդ գույքը հանցանքի կատարման համար օգտագործված կամ օգտագործման համար նախատեսված գործիք է կամ միջոց, 3) ահաբեկչական գործունեությունը ֆինանսավորելուն ուղղված գույք է, այդ գույքի օգտագործումից ստացված եկամուտ կամ այլ տեսակի օգուտ, 4) գույքը մաքսանենգության ճանապարհով Հայաստանի Հանրապետության սահմանով տեղափոխված մաքսանենգության առարկա է: Նշվածից բխում է, որ օրենսդիրը երրորդ անձին պատկանող գույքի արգելադրման համար պարտադիր է համարում հանցավոր արարքի և արգելադրման ենթակա գույքի առաջացման միջև պատճառական կապի առկայությունը: Այլ կերպ, Վճռաբեկ դատարանն արձանագրել է, որ **արգելադրման ենթակա գույքի և հանցանքի միջև պատճառական կապի առկայությունը** պարտադիր նախապայման է հանդիսանում գույքի արգելադրման իրավաչափության համար:

Մինչև նույն ժամանակ, նույնիսկ գույքի արգելադրման նպատակների և հիմքերի առկայության պայմաններում երրորդ անձին պատկանող գույքը չի կարող արգելադրվել այն պայմաններում, երբ վերջինս հանդիսանում է բարեխիղճ երրորդ անձ (*bona fide*): Իսկ բարեխիղճ երրորդ անձի գույքի արգելադրման սահմանափակման էությունը բխում է, հենց օրենքով սահմանված բարեխիղճ երրորդ անձի հասկացությունից, ըստ որի՝ բարեխիղճ է այն անձը, ով չգիտեր և չէր կարող իմանալ, որ այդ գույքը հանցագործության արդյունքով ուղղակի կամ անուղղակի առաջացած կամ ստացված գույք հանդիսանալու հանգամանքը: Վճռաբեկ դատարանն արձանագրել է, որ երրորդ անձանց սեփականության իրավունքի պաշտպանության երաշխիքների ապահովման տեսանկյունից երրորդ անձանց գույքի նկատմամբ արգելադրում կիրառելիս պարտադիր է անձի բարեխիղճության հարցի քննարկումը: **Այսինքն, վարույթն իրականացնող**

մարմինը գույքի արգելադրման մասին որոշմամբ պետք է ներկայացնի այնպիսի փաստաթղթեր, որոնք անկողմնակալ դիտորդի մոտ ողջամիտ կասկածներ կհարուցեն գույքի ձեռքբերման պահին երրորդ անձի կողմից գույքի հանցավոր ծագում ունենալու հանգամանքի գիտակցման կամ դրա գիտակցման հնարավորության վերաբերյալ: Հետևաբար երրորդ անձի գույք արգելադրելիս պետք է ելնել երրորդ անձի «բարեխղճության կանխավարկած»-ից, որը պետք է հաղթահարվի վարույթն իրականացնող մարմնի կողմից համապատասխան հիմնավորումների ներկայացմամբ: Ընդ որում, վարույթն իրականացնող մարմնի կողմից ոչ թե պետք է ապացուցվի գույքի սեփականատիրոջ կողմից ձեռք բերված գույքի հանցավոր ճանապարհով ստացված լինելու փաստի գիտակցումը, այլ պետք է հիմնավորվի անձի կողմից գույքի հանցավոր ծագում ունենալու գիտակցման հնարավորության առկայության այն նվազագույն շեմը, որը հնարավորություն կտա գնահատել անձի բարեխիղճ երրորդ անձ չհանդիսանալու հանգամանքը:

Անդրադառնալով երրորդ անձի բարեխղճության հարցի գնահատմանը՝ Վճռաբեկ դատարանը հավելել է, որ անձի բարեխղճությունը գնահատելիս վարույթն իրականացնող մարմինը պետք է գնահատման ենթարկի հանցանքի արդյունքում առաջացած գույքի ապօրինության վերաբերյալ երրորդ անձի սուբյեկտիվ գնահատումը, այսինքն այն հարցը, թե արդյո՞ք տվյալ պայմաններում կոնկրետ անձը կարող էր իմանալ կամ գիտեր նշված գույքի հանցագործությանն առնչվելու հանգամանքը: Ընդ որում, պետք է գնահատվի անձի սուբյեկտիվ ընկալումը ոչ թե գույքի հնարավոր արգելադրմանը նախորդող ողջ ժամանակաշրջանի ընթացքում, այլ կոնկրետ գույքը ձեռք բերելու պահին նրա ունեցած սուբյեկտիվ ընկալումը: Արդյունքում միայն նշված հարցերին անդրադառնալու պայմաններում կարող է հիմնավոր եզրահանգում արվել անձի բարեխղճության վերաբերյալ:

Վճռաբեկ դատարանը սահմանել է, որ երրորդ անձին պատկանող գույքը կարող է արգելադրվել գույքի հնարավոր բռնագրավումը կամ բռնագանձումն ապահովելու նպատակով, այն պայմաններում, երբ հաստատվել է արգելադրման

ենթակա գույքի և հանցանքի միջև առնչակցությունը և այն չի պատկանում բարեխիղճ երրորդ անձին⁴:

15. Սույն գործի նյութերի ուսումնասիրությունից երևում է, որ՝

- [REDACTED] ընկերության, որի մասնակիցներն են՝ [REDACTED] և [REDACTED], [REDACTED] [REDACTED] հասցեում գտնվող անշարժ գույքի նկատմամբ սեփականության իրավունքը գրանցվել է 2021 թվականի սեպտեմբերի 30-ին կնքված անշարժ գույքի առուվաճառքի պայմանագրի հիման վրա⁵:

- Առաջին ատյանի դատարանը 2023 թվականի մարտի 24-ի որոշմամբ, ի թիվս այլ գույքերի, նաև հաստատել է [REDACTED] ընկերությանը պատկանող վերոնշյալ գույքի արգելադրման իրավաչափությունը⁶:

- Վերաքննիչ դատարանը 2023 թվականի մայիսի 19-ի որոշմամբ նշել է, որ այն պայմաններում, երբ չեն ներկայացվել հիմքեր այն մասին, որ [REDACTED] ընկերության անվամբ գրանցված գույքը փաստացի պատկանում է քրեական վարույթով քրեական հետապնդման ենթարկված կամ նրանց հանցակցած անձանց և գույքի արգելադրման անհրաժեշտությունն ու իրավաչափությունը հիմնավորող փաստարկներով, գույքի արգելադրման մասին որոշման հիմնավորվածությունը հաստատող նյութերի պատճեններով չի հաղթահարվել գույքի սեփականատիրոջ բարեխիղճության կանխավարկածը, անհարկի սահմանափակվել է [REDACTED] ու [REDACTED] սեփականության իրավունքը: Արդյունքում Վերաքննիչ դատարանը [REDACTED] ընկերությանը պատկանող գույքի արգելադրման մասով բեկանել է Առաջին ատյանի դատարանի որոշումը, նույն գույքի մասով մերժել է նախաքննության մարմնի՝ 2023 թվականի մարտի 9-ի գույքի արգելադրման որոշման իրավաչափությունը հաստատելու միջնորդությունը, և վերացրել է գույքի արգելադրման մասին որոշումը⁷:

⁴ Տե՛ս Վճռաբեկ դատարանի՝ [REDACTED] գործով 2024 թվականի նոյեմբերի 26-ի թիվ ՀԿԴ/0038/15/23 որոշումը:

⁵ Տե՛ս սույն որոշման 9-րդ կետը:

⁶ Տե՛ս սույն որոշման 10-րդ կետը:

⁷ Տե՛ս սույն որոշման 11-րդ կետը:

16. Նախորդ կետում մեջբերված փաստական հանգամանքները գնահատելով սույն որոշման 13-14-րդ կետերում վկայակոչված իրավադրույթների և իրավական դիրքորոշումների լույսի ներքո՝ Վճռաբեկ դատարանն արձանագրում է, որ Վերաքննիչ դատարանը, արձանագրելով [REDACTED] ու [REDACTED] բարեխիղճ երրորդ անձինք հանդիսանալու հանգամանքը և վերացնելով [REDACTED] [REDACTED] ընկերությանը պատկանող գույքի արգելադրման մասին որոշումը, հանգել է իրավաչափ եզրահանգման:

Մասնավորապես Առաջին ատյանի դատարանը, քննարկելով [REDACTED] [REDACTED] ընկերությանը պատկանող [REDACTED] [REDACTED] հասցեում գտնվող անշարժ գույքի արգելադրման իրավաչափությունը, միայն անդրադարձել է նշված գույքի ենթադրյալ հանցանքի կատարման արդյունքում ստացված լինելու հանգամանքին և քննարկման առարկա չի դարձրել [REDACTED] և [REDACTED] բարեխիղճ երրորդ անձինք հանդիսանալու հանգամանքը, մինչդեռ, ինչպես իրավագիտորեն արձանագրել է Վերաքննիչ դատարանը, գործի նյութերում և քննիչի կողմից կայացված որոշմամբ չեն ներկայացվել այնպիսի փաստարկներ, որոնք վկայում են գույքի ձեռքբերման պահին [REDACTED] և [REDACTED] կողմից այդ գույքի հանցավոր ծագում ունենալու հանգամանքի գիտակցումը կամ որոնք կհիմնավորեին գույքի հանցավոր ծագում ունենալու փաստի գիտակցման հնարավորությունը: Վճռաբեկ դատարանն արձանագրում է, որ նման պայմաններում [REDACTED] ընկերությանը պատկանող գույքը չէր կարող արգելադրվել՝ վերջինիս բարեխիղճ երրորդ անձ հանդիսանալու և բարեխիղճության կանխավարկածը հաղթահարված չլինելու ուժով:

17. Անդրադառնալով բողոքաբերի դիրքորոշմանն առ այն, որ քրեական վարույթի նախաքննության փուլում քննիչը չունի գույքի սեփականատիրոջ բարեխիղճության կանխավարկածը հաղթահարելու պարտավորություն, քանի որ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքով քննիչի վրա դրված է գույքի արգելադրումն անհապաղ կիրառելու պահանջ՝ Վճռաբեկ դատարանը գտնում է, որ չնայած քրեական վարույթի փուլային խնդիրների և փուլերով պայմանավորված

վարույթի իրականացման շրջանակների տարբերակմանը և ըստ այդմ վարույթի ընթացքում անձանց իրավունքների սահմանափակման իրավաչափության և նպատակահարմարության գնահատման տարբերակված չափանիշներին, նախաքննության մարմինը կատարված նախաքննության իրականացման շրջանակներում ձեռք բերված փաստական տվյալների սահմաններում պետք է գնահատման ենթարկի արգելադրման ենթակա գույքի սեփականատիրոջ բարեխիղճ երրորդ անձ հանդիսանալու հարցը, քանի որ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգիրքը նախատեսում է գույքի արգելադրման ընդհանուր չափանիշներ՝ ինչը ենթադրում է, որ քրեական վարույթի նախաքննության փուլում գտնվելը չի կարող հիմք հանդիսանալ նախաքննության մարմնին՝ քրեական վարույթի տվյալ փուլին համապատասխան՝ որոշակի նվազագույն մակարդակով, անձի բարեխիղճության հարցի քննարկումից ազատելու համար:

18. Ինչ վերաբերում է բողոքաբերի այն պնդմանը, որ բարեխիղճ երրորդ անձին պատկանող գույքը քաղաքացիական դատավարության կարգով բռնագրավման առարկա հանդիսանալու հանգամանքը հիմք է դրա քրեական վարույթի շրջանակներում արգելադրման համար, ապա այս մասով Վճռաբեկ դատարանն արձանագրում է, որ նշվածը չի կարող հիմք հանդիսանալ բարեխիղճ երրորդ անձի գույքի՝ քրեական վարույթի շրջանակներում արգելադրման համար: Մասնավորապես նշված դիրքորոշումը պայմանավորված է քաղաքացիական դատավարության և քրեական դատավարության խնդիրների տարանջատմամբ և տարբերակմամբ, քանի որ ի տարբերություն քրեական դատավարության՝ քաղաքացիական դատավարության խնդիրն է ոչ թե հանրային, այլ՝ մասնավոր շահերի պաշտպանությունը: Իսկ քրեադատավարական օրենսդրությունը մասնավոր գույքային իրավունքի պաշտպանության՝ անձին հանցագործությամբ պատճառված գույքային հետևանքները վերացնելու երկու գործիքակազմ է նախատեսում՝ իրեղեն ապացույցները տիրապետողին, սեփականատիրոջը կամ նրանց իրավահաջորդներին վերադարձնելը և գույքային հայցի միջոցով քրեական օրենսգրքով չթույլատրված արարքով պատճառված գույքային վնասների

հատուցելը⁸: Ուստի Վճռաբեկ դատարանն արձանագրում է, որ քաղաքացիական դատավարության կարգով բարեխիղճ երրորդ անձին պատկանող գույքի հնարավոր բռնագրավումը չի կարող հիմք հանդիսանալ քրեական վարույթի շրջանակներում գույքի արգելադրման համար:

19. Բացի այդ, գնահատման ենթարկելով բողոքաբերի այն փաստարկը, որ դատարանի կողմից չի կարող մասնակիորեն վերացվել քննիչի՝ գույքի արգելադրման մասին որոշումը, Վճռաբեկ դատարանը փաստում է, որ սույն պարագայում քննիչի կողմից մեկ որոշմամբ կիրառվել, իսկ Առաջին ատյանի դատարանի կողմից մեկ որոշմամբ հաստատվել է միաժամանակ մի քանի անձանց գույքերի արգելադրումը, իսկ Վերաքննիչ դատարանը 2023 թվականի մայիսի 19-ի որոշմամբ քննության է առել միայն [REDACTED], [REDACTED] և նրանց ներկայացուցիչների կողմից ներկայացրած բողոքը և քննությունն իրականացրել է միայն բողոքում ներկայացված հիմքերի սահմաններում, ուստի նման պայմաններում դատարանը կարող է միայն որոշում կայացնել դատական պաշտպանություն հայցած անձանց գույքի արգելադրման մասով: Իսկ բողոքաբերի կողմից ներկայացված փաստարկը չի բխում սահմանափակ դատական վերանայման կառուցակարգի տրամաբանությունից, ուստի այն հիմնավոր չէ:

20. Անփոփելով վերոշարադրյալը՝ Վճռաբեկ դատարանը եզրահանգում է, որ ներկայացված հատուկ վերանայման բողոքի հիմքերի և հիմնավորումների սահմաններում Վերաքննիչ դատարանի 2023 թվականի մայիսի 19-ի որոշումն օրինական է և հիմնավորված: Հետևաբար, հատուկ վերանայման բողոքը պետք է մերժել, Վերաքննիչ դատարանի 2023 թվականի մայիսի 19-ի որոշումը՝ թողնել օրինական ուժի մեջ՝ հիմք ընդունելով սույն որոշմամբ արտահայտված իրավական դիրքորոշումները:

Ելնելով վերոգրյալից և ղեկավարվելով Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության 162-րդ, 163-րդ, 171-րդ հոդվածներով, «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» Հայաստանի Հանրապետության

⁸ Տե՛ս, *mutatais mutandis*, Վճռաբեկ դատարանի Մարատ և Կարեն Սարգսյանների վերաբերյալ գործով 2011 թվականի փետրվարի 24-ի թիվ ԵԿԴ/0282/01/09 որոշումը:

սահմանադրական օրենքի 11-րդ հոդվածով, Հայաստանի Հանրապետության քրեական դատավարության օրենսգրքի 31-րդ, 34-րդ, 281-րդ, 361-րդ, 363-րդ, 394-րդ, 400-րդ հոդվածներով՝ Վճռաբեկ դատարանը

Ո Ր Ո Շ Ե Ց

1. Թիվ ՀԿԴ/0038/15/23 վարույթով ՀՀ վերաքննիչ քրեական դատարանի [redacted] վերաբերյալ 2023 թվականի մայիսի 19-ի որոշումը թողնել անփոփոխ՝ հիմք ընդունելով Վճռաբեկ դատարանի որոշմամբ արտահայտված իրավական դիրքորոշումները:

2. Որոշումն օրինական ուժի մեջ է մտնում կայացնելու օրը:

Նախագահող՝ _____ Ս.ՉԻՉՈՅԱՆ

Դատավորներ՝ _____ Ե.ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ

_____ Ա.ԿՐԿՅԱՇԱՐՅԱՆ